

primljen: 16.01.2023.
korigovan: 20.02.2023.
prihvaćen: 01.03.2023.

pregledni rad

UDK : 725.125(497.11:94)

PRIKAZ IDEJNOG REŠENJA KOMPLEKSA AMBASADE REPUBLIKE SRBIJE U KANBERI - ARHITEKTONSKO-URBANISTIČKI KONKURS

Aleksandra Cvetanović¹, Danica Stanković², Aleksandra Rančić³

Rezime: U radu je dat prikaz i analiza predloga arhitektonsko-urbanističkog rešenja kompleksa diplomatsko-konzularnog predstavništva Republike Srbije u Kanberi u Australiji. Autori prikazanog idejnog rešenja su autori rada. Idejno rešenje je izrađeno u skladu sa konkursnim zadatkom, programskim zahtevima, potencijalima lokacije i trendovima razvoja. Spratnost novoplaniranog objekta je Po+P+1. U funkcionalnom sklopu objekat ambasade sadrži sledeće zone: ambasadu sa konzularnim odeljenjem, stambene jedinice za zaposlene i rezidenciju ambasadora. Poluatrijumska forma objekta omogućila je kreiranje arhitektonski raznolikih ambijenta u središnjoj zoni objekta. Mase su jednostavne, čiste, proistekle iz izohipsa terena u padu. Funkcija prati teren, a forma prati funkciju. Oblikovanje je proisteklo iz ideje i potrebe da se prikaže i slavi tradicija srpske arhitekture, a kao inspiracija poslužio je period moderne 20. veka u Srbiji i Beogradu.

Ključne reči: ambasada, diplomatsko-konzularno predstavništvo, tradicija, moderna

CONCEPTUAL DESIGN OF THE REPUBLIC OF SERBIA EMBASSY COMPLEX IN CANBERRA - ARCHITECTURAL-URBAN COMPETITION

Abstract: The paper presents and analyses the design proposal for the architectural-urban complex of the diplomatic and consular representative office of the Republic of Serbia in Canberra, Australia. The authors of the presented conceptual design are the authors of the paper. The conceptual design was created in accordance with the competition assignment, program requirements, the potential of the location, and development trends. The newly planned building has a ground level and one floor. Functionally, the embassy building contains the following zones: the embassy with the consular department, housing units for employees, and the ambassador's residence. The semi-atrium form of the building made it possible to create architecturally diverse environments in the central area of the building. The masses are simple and clean, originating from the contour lines of the sloping terrain. Function follows the terrain and form follows function. The design arose from the idea and need to celebrate the tradition of Serbian architecture, and the period of modernism of the 20th century in Serbia and Belgrade was the inspiration.

Key words: Embassy, Diplomatic and Consular Representative Office, Tradition, Modernism

¹ Mast. inž. arh., istraživač pripravnik, Građevinsko-arhitektonski fakultet Univerziteta u Nišu, aleksandra.cvetanovic@gaf.ni.ac.rs

² Dipl. inž. arh., redovni profesor, Građevinsko-arhitektonski fakultet Univerziteta u Nišu, danica.stankovic@gaf.ni.ac.rs

³ Dipl. inž. arh., asistent, Građevinsko-arhitektonski fakultet Univerziteta u Nišu, aleksandra.rancic@gaf.ni.ac.rs

1 UVOD

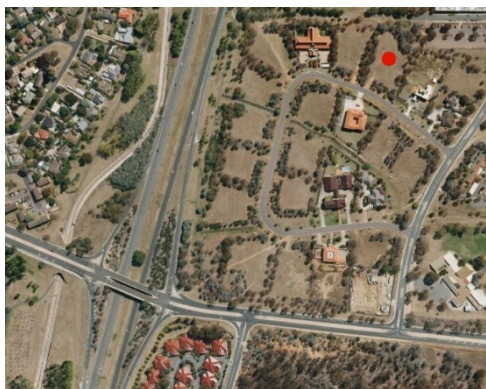
Diplomatski objekti u inostranstvu su više od kancelarija, rezidencija, mesta okupljanja i skloništa. Oni predstavljaju jednu zemlju izvan njenih granica. Ambasade su simboli identiteta, vrednosti i težnji jednog naroda [1].

Arhitektura ambasada se u tom smislu može posmatrati i ispitivati kao kulturni resurs, koji ima moć uticaja na međunarodne odnose i odražava težnje politike kulturne razmene [2].

Motivacija za pisanje ovog rada potiče iz nedovoljne obrađenosti teme arhitekture ambasada i njene važnosti, s obzirom na to da su ambasade lice i prva granica jedne zemlje. U ovom radu će kroz analizu i diskusiju biti prikazano konkursno rešenje autora rada za kompleks diplomatsko-konzularnog predstavništva Republike Srbije u Kanberi.

2 KOMPLEKS AMBASADE REPUBLIKE SRBIJE U KANBERI, AUSTRALIJA

Maja 2018. godine raspisan je arhitektonsko-urbanistički konkurs za izbor idejnog rešenja za izgradnju kompleksa diplomatsko-konzularnog predstavništva Republike Srbije u Kanberi. Konkurs je bio sproveden kao otvoreni, projektni, jednostepeni, anonimni arhitektonski konkurs sa ciljem da se u skladu sa konkursnim zadatkom, programskim zahtevima, potencijalima lokacije i trendovima razvoja, izabere najadekvatnije rešenje kompleksa diplomatsko-konzularnog predstavništva Republike Srbije u Australiji. Od novog objekta očekivalo se da bude sprovodljiv, da ponudi kvalitetno rešenje u kontekstu okruženja, da bude funkcionalan i da rešenje bude uverljivo argumentovano [3].

Slika 1 – Položaj lokacije budućeg kompleksa Ambasade Republike Srbije u četvrti Dikin, konkursna dokumentacija

2.1 ARHITEKTURA AMBASADA

Zgrade ambasada su fizička reprezentacija nacija u inostranstvu, i, još značajnije, njihovih odnosa sa drugim zemljama [4,5]. U najboljem slučaju, ambasade mogu postaviti temelje za izgradnju dobrih odnosa među narodima, dok u najgorem slučaju mogu pogoršati već teške odnose [4].

Objekti ambasada za razliku od drugih tipologija imaju ekstrateritorijalne privilegije, što znači da na parceli u vlasništvu vlade strane zemlje može da se projektuje i gradi akontekstualno [6], međutim to treba učiniti sa poštovanjem prema zemlji domaćinu. Ambasade su fizičko okruženje diplomatije, prezentuju jednu zemlju, one su izlog nacionalne umetnosti, kulture, i političke filozofije [7].

Objekti ambasada u projektantskom smislu su izuzetno kompleksni, naročito u pogledu organizacije i putanja zaposlenih i posetioca. Veoma su značajna pravila u interakciji zaposlenih diplomata i lokalnog osoblja i u povezanosti između različitih odeljenja [6].

2.2 LOKACIJA PLANIRANOG KOMPLEKSA AMBASADE

Lokacija planirana za novoprojektovani kompleks ambasade nalazi se u Kanberi, glavnom gradu Australije. Administrativno, Kanbera se sastoji od niza gradskih i prigradskih naselja hijerarhijski organizovanih u distrikte. Postoji sedam stambenih distrikta, od kojih je svaki podeljen na manje četvrti i predgrađa.

Karakter Kanbere suprotan je stereotipima savremenih metropola, posebno glavnih gradova – to je grad zelenila, bez nebodera, društvene vreve i saobraćajnih gužvi, visokog urbanog standarda za sopstvene stanovnike i sa malim brojem turista.

U Kanberi su diplomatska predstavništava smeštena u tri diplomatska kvarta: Yarralumla, Deakin i O'Malley. Diplomatska četvrt Dikin, u kojoj će se nalaziti i Ambasada Republike Srbije (slika 1), pripada Južnom delu Kanbere Central. Dikin je dominantno stambena četvrt visokog standarda stanovanja - niske spratnosti, male gustine, sa značajnim i vrednim zelenilom, kako javnim tako i u okviru pojedinačnih parcela.

U okviru četvrti Dikin registrovano je i nekoliko zaštićenih objekata istorijskog arhitektonskog nasleđa Australije, između ostalog i Canberra Girls' Grammar School (1928) kao primer međuratne Old English style arhitekture, jedan od samo par u Kanberi, dok su The Lodge i Royal Australian Mint, registrovani kao značajno istorijsko arhitektonsko nasleđe

Komonvelta. Četvrt Dikin je od posebnog značaja za grad i simbol je međunarodne saradnje Australije. Nova izgradnja u Dikinu treba da podržava njegov značaj i karakter kao diplomatskog kvarta.

Blok u okviru koga je predviđena lokacija budućeg kompleksa Ambasade Republike Srbije u ulici Bil Krezent br.6 nalazi se u zapadnom delu četvrti Dikin i ograničen je ulicama Yarra Glen na zapadu, Denison Street na istoku, King Street na severu i Carruthers Street na jugu.

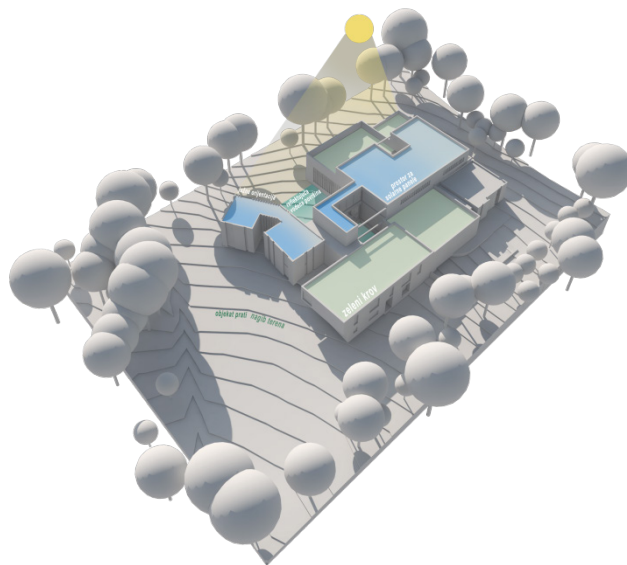
Parcela planirana za izgradnju Komplexa Ambasade Republike Srbije u ulici Bil Krezent br.6, sa pristupom iz iste ulice, je ukupne površine 5.549 m². Namena parcele je isključivo za potrebe izgradnje Komplexa diplomatske misije Republike Srbije, sa službenom rezidencijom akreditovanog predstavnika misije, ili za sve, ili bilo koju od navedenih namena. Pešački i kolski pristup budućem Komplexu Ambasade Republike Srbije je iz ulice Bil Krezent preko koje je, dalje, ulicama Denison Street, Yarra Glen i Adelaide Ave, lokacija povezana sa gradskim centrom. Ulica Bil Krezent je lokalna pristupna kolsko-pešačka saobraćajnica, niske saobraćajne frekvencije, bez prisustva javnog gradskog saobraćaja.

Pretežna vrsta visokog zelenila u okviru parcele su zimzelena stabla eukaliptusa, što je karakteristika i za celu Kanberu dok su, u značajno manjem broju, na lokaciji prisutne i autohtone vrste listopadnog drveća. Na predmetoj lokaciji postoje neke vrste drveća pod zaštitom i zone stabala od značaja koje je bilo obavezno zadržati. Kanbera je projektovana kao vrtni, zeleni grad i značajno prisustvo raznovrsnog zelenila na čitavoj teritoriji predstavlja zaštitni znak grada. Predmetna parcela opremljena je svim potrebnim infrastrukturnim priključcima: vodovod, kanalizacija: kišna i fekalna, elektroenergetski i gas [3].

Slika 2 – Dikin - pogled preko Canberra Girls' Grammar School ka jezeru Berli Griffin, konkursna dokumentacija

2.3 PROJEKTANTSKI KONCEPT AMBASADE

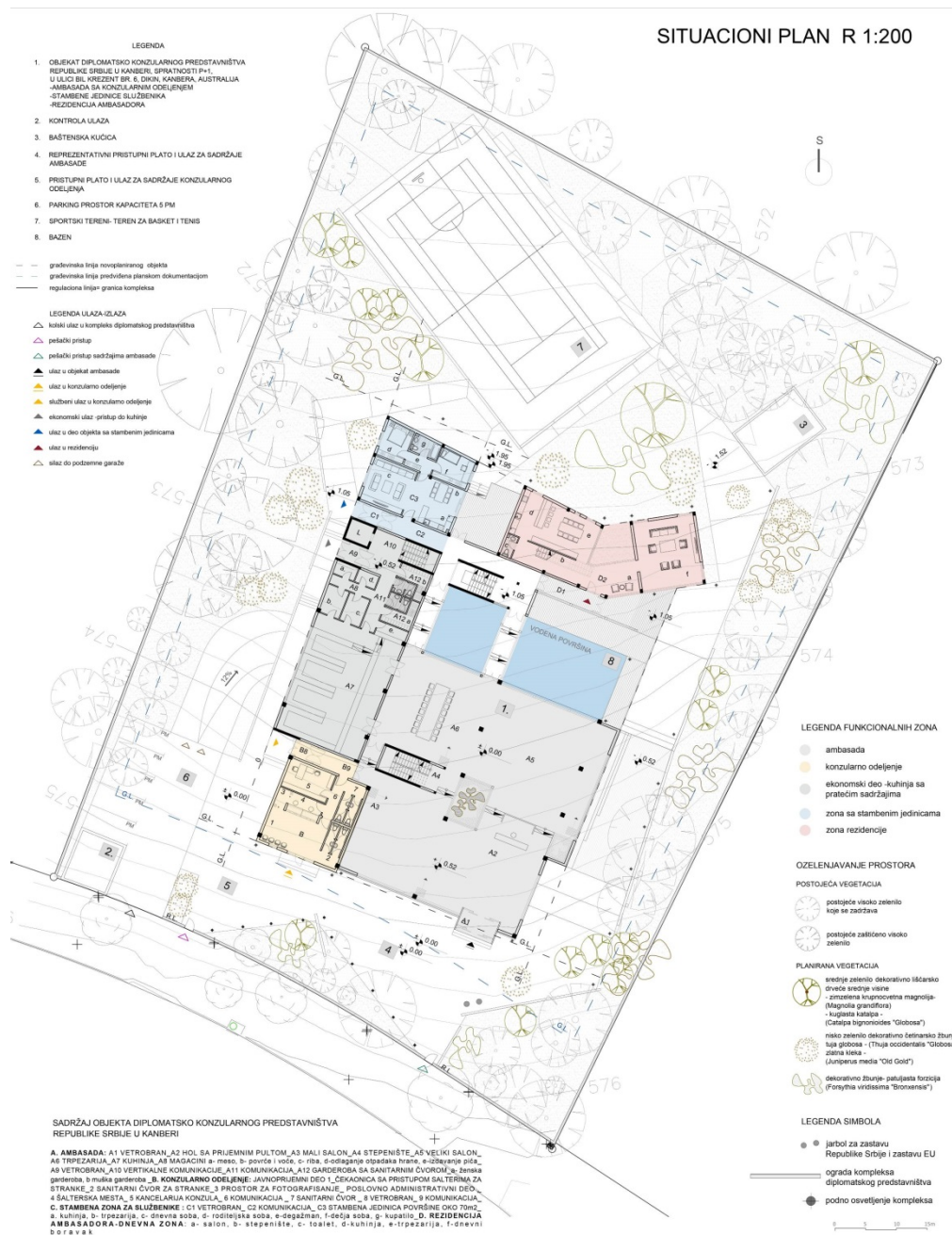
Slika 3 – Šematski prikaz objekta na parceli, zelenih krovova i krovova sa solarnim panelima, autorski tim

Predloženim rešenjem novoprojektovani objekat je smešten u prednjem delu parcele u granicama zadatih građevinskih linija, a svojim gabaritom i položajem oslobađa prostor dvorišta u njenom zadnjem-severnom delu ka granici parcele (slika 3), gde je smeštena sportsko/rekreativno/relksirajuća zona, zeleni vrt sa sportsko-rekreativnim sadržajima: terenom za tenis i terenom za basket. S obzirom na to da je Kanbera projektovana po uzoru na koncept vrtog grada i predstavlja grad bašti i zelenila, predloženo je parterno uređenje parcele i pejzažno uređenje slobodnih i zelenih površina koje naglašava i poštuje pomenutu činjenicu (slika 4). Uređenje partera i slobodnih površina potpuno je u skladu sa ambijentom u kome se objekat nalazi [8].

Konkursnim zadatkom naglašeno je da rešenja moraju da zadovolje i zahteve u pogledu pristupa parceli i pojedinačnim sadržajima kompleksa, funkcionalne povezanosti određenih prostora i sadržaja međusobno, kao i sigurnosno-bezbednosne zahteve kompleksa u celini i pojedinih prostora, što je predloženim rešenjem i postignuto.

Takođe je korišćen ekološki i energetski odgovoran projektanski pristup, afirmativan u odnosu na energiju iz obnovljivih izvora.

Predmetna parcela nalazi se na izuzetnoj lokaciji i zbog toga je posebna pažnja posvećena makro i mikro vizurama i tome kako kompleks izgleda iz različitih pravaca sa kojih je moguće sagledavanje.

Slika 4 – Situacioni plan, autorski tim

Kompleks Ambasade Republike Srbije sastoji se od tri funkcionalne celine: Ambasade sa konzularnim odeljenjem, stambenih jedinica za službenike i Rezidencije ambasadora, povezanih uređenim spoljnim površinama različitih namena. Na slici 4 (slika 4) različitim bojama su naznačene različite funkcionalne zone objekta. Sivom bojom označen je prostor Ambasade sa konzularnim odeljenjem, a samo konzularno odeljenje naznačeno je žutom bojom. Plavo su označene stambene jedinice za službenike

ambasade, a crvena je zona rezidencije ambasadora. Centralni plavo naznačeni prostori predstavljaju vodenu površinu - bazen.

Kod prednje južne strane objekta organizovan je reprezentativni pristupni plato sa kontrolom ulaza i pet parking mesta na parceli. Ostatak parkiranja i servisno-tehničke prostorije smešteni su u podrumskoj etaži. Na slici 4 mogu se uočiti naznačeni ulazi: samoj parceli pristupa se jednim kolskim ulazom, a postoje i dva pešačka ulaza.

Slika 5 – Osnova prizemlja, autorski tim

Slika 7 – Osnova prvog sprata, autorski tim

Slika 6 – Osnova međusprata, autorski tim

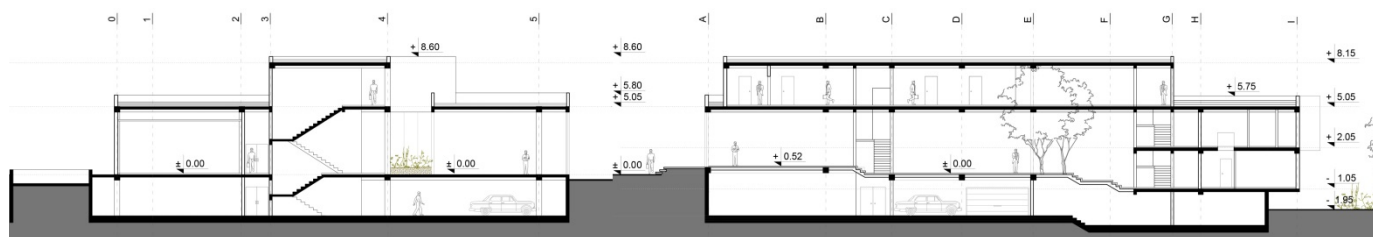
Sam objekat ima 7 odvojenih ulaza. U stambene jedinice i rezidenciju, iako su integrisane u objekat, može se pristupiti nezavisnim ulazima.

Fizička struktura u okruženju je spratnosti P do P+2, pa je novoprojektovani objekat stoga sastavljen iz podruma, prizemlja i jednog sprata. Zbog nagiba terena, javila se mogućnost za umetanje međusprata u zadnjem delu objekta, pa je objekat konačne spratnosti P+1 (slika 8).

Sadržaji su, u okviru parcele i međusobno, organizovani tako da je prostor Ambasade pozicioniran kao primaran u delu parcele orijentisanom ka ulici. Pešački pristup stanovima za zaposlene je preko kapije za Konzularno odeljenje sa jasno diferenciranim razdvajanjem u okviru kompleksa. Na osnovama prizemlja i međusprata (slika 5 i 6) uočava se dominantan reprezentativni deo ambasade: prijemni prostor sa malim salonom sa leve strane, visinski i atrijumom odvojeni od velikog salona sa trpezarijom. Veliki salon omogućava sve funkcionalne, tehničke i ambijentalne uslove za veće i manje prijeme, kamernе koncerte, izložbe i slično. Pozicioniran je na način da bude neposredno povezan sa reprezentativnim delom vrta namenjenog gostima i ima vizure ka vodenoj površini. Reprezentativni deo

Ambasade je sa poslovno-administrativnim delom Ambasade povezan preko komunikacije koja je istovremeno i jedini pristup poslovno-

administrativnom delu Ambasade na prvom spratu (slika 7). Konzularno odeljenje nalazi se u prizemlju.

Slika 8 – Preseci kroz objekat i prikaz konstruktivnog rešenja, autorski tim

2.4 OBLIKOVANJE I MATERIJALIZACIJA

U oblikovanju je preovladala težnja da objekat bude jedna celina, ali da njegovi delovi budu očigledno razdvojeni. U središtu objekta nalazi se vodena površina koja razdvaja, ali i integriše sadržaje različitih namena (slika 12). Mostovi na vodenoj površini povezuju različite funkcije. Objekat se sastoji iz nekoliko masa koje se razlikuju, kako po visini tako i po materijalizaciji (slika 9).

Korišćeno je drvo, beton i bele površine. Izbegavan je monovolumen, da bi se pobeglo od utiska predimenzionisanosti u odnosu na okruženje. Mase su jednostavne, čiste, proistekle iz izohipsa terena u padu. Funkcija prati teren, a forma prati funkciju, i na taj način se uspostavlja sinhronizacija. Masa konzularnog odeljenja je jasno odvojena od Ambasade, a na drugoj strani su stambeni prostori, drugačije tretirani, sa manje stakla, ali dovoljno otvora da se iskoriste dobre vizure ka vrtu (slika 10).

Slika 9 – Pogled na objekat sa pristupne ulice (prednja fasada), autorski tim

Slika 11 – Pogled na objekat sa prednje strane- noćni prikaz, autorski tim

Slika 10 – Pogled na objekat iz dvorišta (zadnja fasada – stambene jedinice i rezidencija), autorski tim

Slika 12 – Pogled na objekat kod vodene površine, autorski tim

Oblikovanje je proisteklo iz ideje i potrebe da se prikaže i slavi tradicija srpske arhitekture, a kao inspiracija poslužio je period moderne arhitekture 20. veka u Srbiji i Beogradu. Na ovaj način je postignuto savremeno arhitektonsko-urbanističko oblikovanje prostora uz pažljivo uključivanje elemenata i karakteristika tradicionalne arhitekture sa područja Srbije.

U okruženju dominiraju svetli tonovi u završnim obradama fasada, pa je u tom duhu i novoprojektovani objekat svetlih tonova. Deo krovnih površina je ozelenjen, a deo prekriven solarnim panelima [9].

Predloženo je i rešenja za ograđivanje kompleksa i spoljno osvetljenje, u skladu sa kontekstualnim vrednostima lokacije (slika 11).

3 ZAKLJUČAK

U ovom radu detaljno je predstavljeno konkursno arhitektonsko-urbanističko rešenje izrađeno 2018. godine za projekat kompleksa diplomatsko-konzularnog predstavništva Republike Srbije u Kanberi. Kompleks Ambasade projektovan je u skladu sa lokacijom na kojoj se nalazi, naglašavajući simbolizam zemlje koju predstavlja u duhu savremene arhitekture. Može se doneti zaključak da, iako su ambasade objekti koji zahtevaju posebne stroge uslove za projektovanje, predstavljaju veoma interesantnu i kreativnu temu - moć simbolizma u arhitekturi ambasada je impresivna i može u velikoj meri uticati na percepciju zemlje koju predstavlja u stranoj državi i svetu. Arhitektura ambasade jedne zemlje zaista predstavlja kulturni resurs koji ima moć uticaja i na bilateralne odnose sa jasnim ciljevima koji odražavaju težnje politike kulturne razmene. Ove tipologija objekata može imati snažan uticaj po više osnova, a prvenstveno na prostornu interakciju i nacionalnu reputaciju i odražava vrednosti i identitet jedne države u određenom vremenskom periodu.

Rad na ovoj temi dovodi do zaključka da je arhitektura diplomatskih objekata nedovoljno obrađena kroz literaturu i nameće niz potencijalnih mogućnosti za dalja istraživanja.

LITERATURA

- [1] The American Institute of Architects: **Design for Diplomacy. New Embassies for the 21st century**, 2009.
- [2] Filipović Ivan: **Soft Power Architecture: Mechanisms, Manifestations and Spatial Consequences of Embassy Buildings and**

Exported Ideologies. *Graduate School of Science and Technology Keio University*, 2021.

- [3] Konkursna dokumentacija: [6 Konkursna dokumentacija.pdf \(dab.rs\)](#) (12.01.2023.)
- [4] Dimitrova Guenova Natasha, **Form follows values Explaining Embassy Architecture.** *The University of Tennessee, Knoxville*, 2012.
- [5] Webster, Craig: **Commonwealth Diplomatic Missions: A comparative empirical investigation of the foreign policy of five commonwealth members.** *The Round Table*, 2001.
- [6] <https://www.gradnja.rs/filipovic-znacaj-ambasada-kao-soft-power-arhitekture/> (15.01.2023.)
- [7] Loeffler, Jane C.: **The Architecture of Diplomacy. Building America's Embassies.** *New York, Princeton Architectural Press*, 1998.
- [8] Jovanović Goran, Stanimirović Mirko: **Pet projektantskih načela.** *Nauka + Praksa*, Vol. 21, 71-76, 2018.
- [9] Milanović Danijela et al.: **Pregled regulative i preporuke za primenu zelenih krovova.** *Nauka + Praksa*, Vol. 22, 12-19, 2019.